

№ 205 (12003) | 1982 жылдың сентябрь 2, четверг

1925 чылда
ундизаветтинген

ШАЛЫПЧЫ ИШ УЛАМЧЫЛАВЫШААН

Советларда парткомлар малаим белегетчиликтерининг ортунга ағтмассалигиде ажилды калбарыты, социалистг чарышты дэрингити организастар темгетгери ая турар. «Өк», «Кызыл тарачим» советларда бо талам-биле ажил багай эвес. Билде лекторлар, агитаторлар лекция, беседаны помчун, агитундуастарны үндүрү, чарышты тийекчелерин шаңчын-мактап, оларга тураскаанга. Күш-ажалды алдап, тутуп кедүрү турар. Турар, оройбайны үзүлтүр бүгүндө, албан организацилерин советларга бие жыгалам, оларга сизге белегет оналданы берген, ону бедик харыссалга-биле күүсүд турарлар. Туранин маш белегетер пункттуз, үзүлтүр комбинады, маш ажил-агыч чери, район эмгегизм болгаш өске-даа коллективтер ойдан

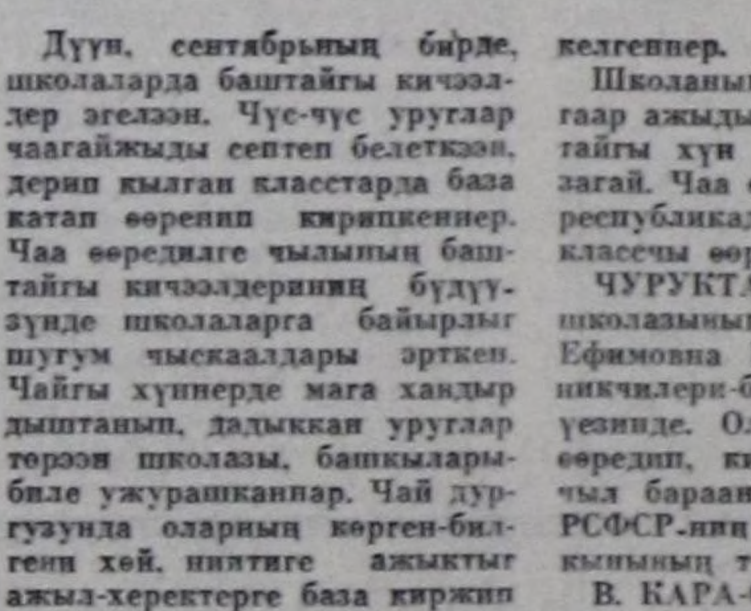
Мал чөмөрүнүн билетке-
дилде четтестер чок дөң бол-
бас, чамдык бригадаларда,
авенюлар ажылдың темпизи
ан-даа кошпак, ону беядер
чөмөткөргө ап, күштү мал
чөмөрүнүн билеткелине
мөөнөп турар бис.

В. ЕВСЕЕВ,
СЭКП Бий-Хем райкомунун
көзө ажыл-агый кидизи-
нин эргекчиси.

Силос отгарында салдыгын мал чегин механизаторлар Б. Часкад, А. Ооржик трактор-биле тырып бастырып, бедик буддукчулуг ажылын көргүсүн, Силос ажалдадында куш-ажыкчы ишчилерин буддуктен ажылын түндүн иелген. Эрткен дөрт күндө комбайнер У. Куулар, чодачы М. Кертк-оол озар тивлекчи дүрттик, акша шаңгалын алган.

«Барлык» совхоз погача, картофелдич бедик джудуд чыадыч естурер. Бо чылын А. А. Теге удурткан погачыклар бригадазы баштайгы джудудун август эгизинде-ле бере берген. А.К.-Довурактын болгаш Кызыл-Мажалыктын элчечем продуктуларынын сандыгыларына погачалары кыргылган.

тар П. Н. Демичев, В. И. Долгих, В. В. Кузнецов, М. С. Соломенцев, СЭКП ТК-ны секретары И. В. Калитонов, ол ышкан СЭКП ТК-нык, СССР-ны Дээд Сөвдийн Президентумун, СССР-ны Министрлер Чувсудийн харымсалгалыг ажылдакчылары болган эске-даа эштер барып ут-
(СЭТА).

Школяның эживи бир-де-у-гаар аждыг турарларга баштайгы чун утундурбас, он-гайга. Чаа өөрелдеге чымалды республикада 7300 бирги-классы өөренип эгелзөн.

ЧУРУКТА: Кымаддын 8 школянынг башкысы Вер-Ефимовна Шестакова өөр-еничилери-биле ужуражылга үзүндө. Он анык салгалды өөрелди, кижизилеринге 20 чыл бараан болуп каагенге РСФСР-ниң уз чымдыгын кымныг тергини.

В. КАРА-САЛДЫН фотоз.

УЖУДУУШКУН БАШКА
АР ТӨП. «Салют-7» дээр эр
ем станциязының бортуңг
осмонавтылар Анатолий Б
езовой биле Валентин Лебе
ев орбитага ужудуушкун
10 хүн кылып келген.

Экипажтың ажыдарының
программасына дықа уау
ерни чурттуу эртемин

ПЕНЗА. Мурнакчы аргалары калбаа-биле ажыт-лавышпаан, чыдышкан та-рааны ажаап алдыры-нын нарын байдалда-рыда бо чылгы ажаап

дозун салырын дыка дүрү
деткен. Шевченко аттыг кол
хозту малдың чулуктуг чеми
биле механизаторлар алды-д
хүн, дургузунда хандыргал
болгаш ам кожазында колхоз

[illegible]

та барган. Районда аймак
агиллар аразимин адым оты
дын тургускан.

КАЛИНИНГРАД. Кай
фекке массалық ажал ады
рындын темпелерин болгаш
шыпарын депутаттар посту
лымдын болгаш хуусту контро
лдеринин уузук кизингизген
де тургускан. Олар бугу ду
жу ажал адынын болгаш
калагаттыгын турарын хай
ларан тургалар. Правдинск
районун ч'аа аймакларын
колхозуна В. Самсонову
болгаш В. Кузменкин карт
фель ажал адыр комбайнлар
та тергичи аны ажалдаан
байтагын хуни илерин кы

тур-термизлерини асослау та-
вичалар баалдуринге норма-
зын ийи катан ажыр күөсүндө
турар. Кустанай областын та-
раа кезилдөөндө түс ажыр
династиялар акылдан турар.

РОВНО. Злобуконск район-
га үш колхозтун күжүн бел-
гаш техникасын мөөнөтөн өл
акыл-агылдарга кукуруза си-

КАЗАНЬ. Тарылганың сөөкү агрегаттары Татарияны тараа ховуларын кагаш чыруткал. Күзүн чажып тарым тараа култураларын сес ажы хүнүндө 800 муң гектарга тарылкан.

Хойжу Саая Шантар колданында 296 хойдан 865 килограммы кыргаан. Азы плагындан ажыр ол 93 килограммы дуааган. Хойдан-на 2,8 килограмм дукту алган. 100 хойга онааштыр кадарчы 108 хуаганын буюн ажаал дорукурган. 18 тонна сугени киэпи белектизэн.

Хеймер-оол Хомушук кадан 528 ирттеринден 1 тонна 702 килограммы кыргаан болгаш пландан ажыр 500 килограмм дук дуааган. Бир ирттен-не кадарчы 3,2 килограммы алган. Ол 12 тонна сугенин бодунаук кужу-бичи белектизэн.

Бистин колданында 296 хойдан 865 килограммы кыргаан. Азы плагындан ажыр ол 93 килограммы дуааган. Хойдан-на 2,8 килограмм дукту алган. 100 хойга онааштыр кадарчы 108 хуаганын буюн ажаал дорукурган. 18 тонна сугени киэпи белектизэн.

ПЕРНИ АЛЫРЫ ЧУГУЛА

дисциплина, мал аякынын туская эртемигилери бол чутула акылды багай организаста, тоомчага албайн турар. Совхозту кийин пунктузу чагы үдө ачылдан турган. Ар-гызыны берге дашт. Балал-Колда пунктузу хаттан. Аягыта сабырларын мал аякыны ачып специалист Светлана Са Час-Ашылда 3 муң ажыг койну тарайт.

Чоокку уелерде бол сабыр Биче-Аягыта агимта, Доржунг немеледе пункттарыны аймакду журужу. Ам бол дүнерке уз пункттарынын турар черлеринде чуңу-ду казыйла, түдө таппан, сөөгөн хүй угген

Биче-Тей салбырында Чер Чарыкка 1500 койну, Суг-Бу жынга баса-ла ол-за койну тартып боозалыр пункттарыны ажайдын илан наан. Бол дугайлы уз сабырын жээктелсин К. Моңгуш совхозту кол жооготонин. А Моңгуш жүзү болон турар билдимес.

Райкүүсүзүнү көлө ажыг агыл артегели бол чутула кампанияны үксөлө, бол талааны бизге кемселтерги алмыр чутула.

А. БЕГИН-ОЛ,
Бистик корд

БЕГЗИН-ООЛ,
Биегийн корр.

Ушундан мал чөйчөк бөдөлгөсүнө «Шекпэр» союзга Сут-Каяга фермасынын коллектив ишчилери ачылган туурар. Бу чөйчөк коллектив 450 тонна ситен бөдөлгөсү кыдалыг. Ол ситенин 70 тонназы кыдалыг. Кадарчылар Александр Черлигет 17 тонна, Кызыл-оол Куулар 19 тонна ситенин көзүп бөдөлгөсү.

Бистид жорр.

АНЫЯКТАРНЫҢ КИРЖИЛГЕЗИ

ВЛКСМ Өзүр райкомунун кесир кышкы мал чөпчү бөлөктөлүшүнө комсомолдардын болгаш аялжыктарын киргизилген организацинн чорудар-биле тукуй итабы (удурткучу ВЛКСМ райкомунун аялжы секретары Галина Панов) тургускан. Оз ити совхоз бурдунге комсомолчу-аиялжктарын бригадаларын, звеноларын, отрядтарын бөлүктөт. Билдге организацимассалыг аиялжктарын түннелсине районун 4 совхозтарылда 4 бригадаларын аиялжктар бригадын, 16 комсомолчу-аиялжктар звеноно мал чөпчинн бөлөктөлүшиске киргизиле турар.

Оз ишдиг бигдаладыра социалисттик чарышты комсомол району, комсомол комитеттерге аныяктар ортузунга организациястан, чарыштын түпселин 40 хонуттан үндүрүп турар. Соьдүг өз хонукту түпселин биле «Ал-Чыраа» совхозта аныяк коммунист Сергей Донгакка уурдуктан металлизастыгын комсомолчу-аныяктар азевоу хун нормалын үрүзүү 100-120 хун күсселин көлгөш, социалисттик чарыштын мурунку одуруучу чиге. Оз бригада шилчир кызыл түктү болгаш акша пайлалын тыгаскан.

[illegible]

Бий-Хемде «Саян» совхоз-
тух хову-шөлдөрдө нийт-
лэн малынхаа чөл бөлөктөн
хайунынхныг үргүлчүлөн
турар. Саячылдар паян өзү-
гаар бөлөктөр жүжүрүт 5500
тонна ситенин ай 3000-дан
оранчак ажыра берген. Сов-
хоз төүндө ситен далтаны
бөлөктөр АВМ-де 2 азево 200
тонна продукцияны бүдүрер
турган, ай ону дооауп, паян-
чы оналдадын ажыр күсө-
дир согулганы салганар.

ЧУРУКТАРДА: Көдээ
ажыл-агый министрствозу-
нун мурнакчы чолаачызы
С. Бычков ында ажилдап ту-
рарларның бирөөзи; мал че-
миниң ажаалдазы.

В. КАРА-САЛДЫЦ фотола-

1982.

ҮЛҮҮН АЖЫР КҮҮСЕДИП...

Силос комбайнныра чаагай дужуттун кыдымн ду-
гаар саң дорт кезип чоруп тур. Чүкь машиналары о-
чаньында дужаан чор. Кеспишаан, хээй шантыр-
мал чени кузоче саарлын тур. Ажаалад мичаар у-
аьшн турда. Тождуд «Тоора-Хем» совхозтун директо-
Валентин Куулар, парторг Владимир Амбаржы олар
ужунажы береп бие.

— Мал чөмөрчигини пашанын «ажыры» күөсүндөр, бо аямды суу-даны, арбайшы мал чөмөчиге хууздурар бис—деп, даректор чүгүсалай-дыр.

Улөгөргө кажакчаларыг хой-жуге британиянын төүөндө коом-шалай казып каан улуг онгар-гыч алаан болгаш ийи: тала-зы бетоннан каан. Он; көө-ге, ук ажал-агызын ишчи-нигиштин шугурудуу билин-дир.

Чорун тур. Оларны журмак-адыт ишчи мехматизаторлар. Майял Маалды биле. Ол Ой-отол башкарган. Олар ху-де кылды үзүүн 150 хуу к-седи турарлар.

Бо хайныкчыккын ажал-адыт Арин-отол Колдун удурт-те бритгадзынны механизаторлар-ы, чолаачылары кирипкн, к-рыштын мурунку олурууну түшөйшө турар дээрин билд-дир.

— Амдыяңызда беш муу тошпаны оңгарга уграш, бастыры турары ол-дур — деп, парторг Владимир Амбаржи дыйнатты.

Оңгарже мал чөмө дагылаан машиналар шөлөн экон. шуужун-ла тур. Сөзгө салган оңгары ияи трактор бастырып

Барыш-Хемчик районлук совхозтарында амгы уеде мал ажилында чугула кампания хой тарыш боозадылгазы тулук чоруп турар. Районну ажил-айгыялары, сула эдержилгени санавакса, 20500 баш хойну тарыш боозадыр планыг. Ам бо хунерде 15400 хойнуу тарылгазын дооскан.

лыкы өз халкына эне организа-
циясыг. Совхоз 11 муң төрүр
хойунун 8 муңун сентябрь айы-
нын төңүңүңө чедир тартип
бооздарын планнаан. Оо
2200 хойну тараан. Совхоз-
тун Бийиктин-Хая салдырын-
да Ч. С. Салчатын уурткан
хойку бригадазы бо ажил та-
лазы биле ээсон арга-дуружа-
галыг.

Бригададын малчынары
хойуну кыргыздалын, чуудла-
зын болган тартип боозды-
галын Час-Алырга чайласта
органисташ чорудун туура.
Бригадын мал эмгисиз болган
осеметатор олар чыг сайыла
ө-бүдөлөрү-биле чангалга
көңүң чөдө бергеш, бо чуудла
ажылды органисташ чорудун
келгеш.

Ыйла осеметатор Максим

ХЕМЧЕГ

Окаай ол ажылга үр чылдарда
ажылдан келгени-биле арга-
дуруктууга үлүг болгаш
пунктунуң септелгезин эки
шынарым, чогуур ей-шаанда
кылдырып, аңаа хереглээр де-
риг-херекселдер-биле бүрүн
хандырсаң

Ойла-совхозтун Адлым-Ай-Ойда пункттузун озематор Гагина Хомушкү база багай эвес улуртун, 2200 койунт арым боозадылазны дооркан. Ам бо хүнүндө Аксы-Баркы салбырын Сай-Ховамта пункт ажылдан эгелзэн болгаш чоокку хүнүндө Хенделек салбырынга база бир пункт мейи ажылдан эгелзэр.

«Хемчик совхозтун дирекцияны, мал ажылдын специалистери тарып боозадымиз, анык-акуст адыл-адыл куруткан, оол-тоолору-ягыры айылдар чак дедүр алдыр дөш күнелинчикининг ажылдаанар. Совхозтун Час-Амдыра пункттузунда озематор Лубов-Саяа 4050 койту тараал.

ТЕРНИ АЛЫРЫ

Плавда көрдүнгөнүндөн 400 хире хойку тарып боозадыры арткай.

Бо ийи ажил-агылларда сула эдержилгеге ажыглаар кошкарларын, хунааларын тускай кодалда чөмгөрүн, ажаап, тайгаалап туралы эки.

Өске ажал-агжаларга бодалар. «Шемээр» совохтун дирекциясы, мал ажылынын тускай ортемингери бо чугула ажалды багай организаста, тоомчага абайын турар. Совохтун ийн пунктуну чагы уде ажалдан турган. Аргышары берге» даш. Баян-Кола пунктуну хатган. Аянты салбырынны мал эмчи-ин ашык специалист Светлана Сах-Аслаяра 3 муң ажы койну салган.

Чоокка уделери бо салыр Баче-Аянты акынга, Доруге немеле пунктунары ажалдан жуураут. Ам бо гүнерде ук пунктунарын турар чордеринде чуңдула кызылган, тутте ташпа, сөгөн дуб уткен

ЧУГУЛА

А. БЕГИН-ӨӨЛ,
Бастың корр.

генерал-лейтенант

● 1982 ч. ● сентябрь 2

КИЖИЗИДИЛГЕ УЖУР-ДУЗАЛЫГ КЫЛДЫР

ЧАЙЫННАНЧАК ТИИЛЕГЕЛЕР

(Спорт допчулалы)

Кызыл районун башкыларынын август куралына «Күш-куудурун» болгон спорттун массалык чорун улам көдөр дугайында СЭКП ТК-нын болгон СЭКП-нин Министрлер Чөвдөлийин доктааны күсөдөр талаа-биле СЭКП обонунун 9 пле-нукуун шиптилерини шо-лаарын башкы коллектив-теринге боттангыр чоруу-ларын дугайында чугаа-лашкан. Бо айткырттын талаа-биле СЭКП райкомунун се-кретары Л. А. Бедарева иле-кез кылган.

Районда школаларнын баш-кылары эртен өөредилге чы-дыла өөредилге-кижизилге болгон күш-куудурун база спорт ажилдарын канчаар чо-рууду келгенине чамдык че-пестерин шүгүмчүлөккө өз-бисе көрүп, чаа өөредилге чы-дыла сорулгаларын тодарт-каннар.

Чаа өөредилге чыгыла ут-күшүр күш-куудурун болгон спорт ажилдарын чорууларын-га таарымчалык азын күдүлөр кылдылар. Район школала-рында 5 спорт залдары, во-лейболдун 12 баскетболдун 15 пидлер болгон көкөй өй-наар 3 шал бар. Баян-Колдун, Сукпактын, Элгес-Аксинин болгон Көк-Тейини школалар-га күш-куудурун болгон спортка эки белектерин. Ма-наа школалар директорларын болгон башкылар, партия ор-ганизацияларынын секретары-лары, көдө Советтерини дар-галарынын киржилгези улу-роолду болган.

Эртен өөредилге чыгыла, Кызыл районга волейболга, баскетболга, шидыраага, хаа-ка болгон хостуг үрүшсе ра-йон хемчөөдиги маргылааны организастаан болгон аяла-шпугу. 501 өөренкичтин кыргыштыгын. Спорттун ян-зы-бүрү хевирлеринге маргы-лааларга Көк-Тей, Баян-Кол, Шамбалыг болгон. Кур-Чер школаларына өөренкичтери илдекейли-биле кыргыш кел-генер. Теранг-Хаа, Элгес-Аксин, Кунгуртун школала-рында бо талаа-биле ажил-дары куду деңгелде, илде ө-өренкичтерини спорт ком-андалары кошкан.

Район школаларында күш-куудурун болгон спортка 3778 өөренкич доктаамал кыргыш келген болгон спорттун кыж-бүрү секцияларында 1934 ки-жи өөренкич турган. Школала-рында волейболдун 12, баскет-болдун 9, хостуг үрүштин 4 спорт секциялары ажилдап турар. Дошка ойлаарын бол-гон сто теннианы массалык болууларыне кыжыгей сал-дыламын. Кур-Чер ортумак школаларынын өөренкичтери-нин 50 хуузу спорт секцияла-рыга кыргыш турган болса, а Сукпак школаларынын өөренкич-теринин чүтө 10 хуузу хаара туттулган турган. Сөө-гү ийн чыла Баян-Кол орту-мак школаларында спорт-масса-лык ажилдап кыргыш. Маана школанын башкылар коллек-

тив болгон күш-куудурун башкысы П. О. Бад-Назын дыка хой ажилдарын органи-застан, эде тургускан. Ол шко-лага шеригиткен спортчу «Зарница» болгон «Че-ве-оолдар» деп массалык оюннар-ын эки артыртыла. Ол ыш-кан Көк-Тей школаларында күш-куудурун башкысы А. М. Аржинова, Кур-Чер школалары-нда А. Ч. Донган олар база удуз ажилдарын кылгылаан болгон чаа өөредилге чыгы-ла багай эвес белектериндегилер.

Район иштинге күш-кууду-рун болгон спорттун сайыра-дыр дөш Кур-Чер ортумак школаларында А. Оюн, Н. Дон-ган, Баян-Кол школаларында К. Саидов, Черби школаларында С. Седенова, Шамбалыг шко-лазында Д. Минчиер-оол олар совет спорттун чедикшилерин проагандалаан, самбо, хостуг үрүш болгон нацио-нал хурештерге мергендилер-лерин көргүзүп, созаоттарда чонун болгон өөренкичтерини ортууга ажилдарын кылды тургалар. Олар шүтү-зү «Хербис» агитбригаданын кыргышчылары.

Школаларда турган талаа-биле ажилдар куду дең-гелде. Бо чыгы өөренкичтер-лерини түрүлдүгү Сукпак, Элгес-Аксин, Теранг-Хаа, Чер-би школаларында кылды-даа чылдаган чонка кел-бөөнөр.

Районда өөренкичтеринин 57 хуузу азы 2126 кыж спорт секцияларында хаара тутту-н.

маан. Өөренкичтер ортуу-да чурум үрүш болгон ха-рым-даа кем-терек угагидар чоруктарынын ээжөөсүн тур-арынын база бир кол чылда-гааны мында.

Күш-куудурун кичээлдерини методика-организастыг деңгел болгон техниктиг те-рекселерин ажилдап турары, кластан дашкаар ажилдар ам-даа чогуур деңгелдеге че-лди экижыгын турар. Район-га каш чыл улай «Хем би-бук», «Алдын шайба» деп мар-гылаалар болбаан.

Район школаларында күш-куудурун талаа-биле дөш эртенкиг 2 башкы турган. Теранг-Хаа, Черби, Кунгуртун, Элгес-Аксин школаларында күш-куудурун кичээлдерини тур-кай эртенкиг башкылар чогу-биле болбай тургулаан. Ам беэин 5 школада спорт залда-ры чок.

Өөренкичтерини күш-кууду-рун болгон спорттун янзы-бүрү хевирлеринге бүрүн-биле хаара тууду кыжизилге ажилдарын чоруулары школа коллективтерини мурунда сонгаралаш болбас узуг чо-руула болур.

Бүтү-нүктү ортумак өөредил-геге боттангырларга нити билги школаларынын ажилы-нын байланын дугайым ба-ла чугаа-лашкан. Ол талаа-биле илдекейли Район эрге-лекчи О. Ч. Чымырал кыл-ган. Эртен өөредилге чыгы-ла район школаларында 8 класс дооскаларын 67 хуу-

зун 9 класска хуулоп алган. Оон артынаары профтеху-чишелерге болгон ортумак өө-редилге чертеринге өөредил-гезин уламчылааннар.

Районун школаларында сес-чыл бурунгаар бири класска киргенерин 89 хуузу VIII классты, а он чыл бурунгаар I класска киргенерин 45,1 хуузу X классты дооскан бо-луп турар. Өөренкичтерини өөредилгезин ара каар чоруу «Чербин» школа-интернады-да, Кур-Чер, Теранг-Хаа шко-лаларында хой болуп турар.

Өөредилге чыгынын дугу-зунда кол кичээлини өөре-никтерини билинин шына-рын бедиринге болгон өө-редилге-кижизилге ажилын экижидерине болгон каби-неттер системанычче шипчи-ринче салып келген. Район школаларында 196 класстар-нын 161-и чүс хуу өөредилге-ни чедип алган, а 257 башкы-ларын 192-и долу өөредилге-ни чедип алган. Сесин болгон онгу класстарга экзаменерге Көк-Тей школаларында Е. В. Шестакова, Н. И. Филимонова, Сукпак школаларында Е. Ершо-ва, Элгес-Аксин школаларында А. П. Седименцева олар башкылар турар эртенкиг өө-ренкичтерини билиг бил-гени чедип алганнар. Өөре-никтер-биле кыжизилге ажилдарын эки организастап чорудуп, ол ышкан боттары-нын башкылар турар эртен-

киргези билин, арга-дуржу-лазын бедирип турар мууна-кы башкылар хой. Оларга Сукпак ортумак школаларында М. Ф. Тарасова, М. Ч. Ширап, Көк-Тей школаларында А. А. Чу-пракова, Кара-Хаан школа-зында Т. П. Павлова, Шамба-лыг школаларында А. Д. Кечил-оол, Чербинин школа-интерна-дында Е. Ф. Назокова болгон оон-даа өскөлөрүн алап болур.

Өөренкичтерини күш-аим-лаа кыжизилдер, оларын көдө ажил-агыймып янзы-бүрү адырларына профессия шип-ли алырына белектери — бири чергенин чугула айт-тырларынын бирөөн. Ичкан-гаш ун сорууганы күсөдери-биле районга бо чыгы өө-ренкичтерини 5 бүдүртүгө бри-гадзы, күш-аимылды болгон дымтаанылганга 4 лагеры. 3 арга-арыг болду — нитини-биле 900 хире өөренкичтерини хаара тутуан. Оон-биле чергелештир-мат чема белектерини 11 бригаданын организастаан.

Күш-куудурун болгон спорт-тун массалык чорун улам бе-дилдер дөш өөредилге-кижизил-ге ажилдар талаа-биле сорулгаларын болгон эртен өөредилге чыгынын чептестер-ини чайладырышын дугайым көчүлүл хуулаа сапал бер-генер анализтөөнөр.

А. АРАПЧОР.

Күш-куудурун болгон спорт-тун массалык чорун улам бе-дилдер дөш өөредилге-кижизил-ге ажилдар талаа-биле сорулгаларын болгон эртен өөредилге чыгынын чептестер-ини чайладырышын дугайым көчүлүл хуулаа сапал бер-генер анализтөөнөр.

А. АРАПЧОР.

А. АРАПЧОР.

А. АРАПЧОР.

А. АРАПЧОР.

А. АРАПЧОР.

А. АРАПЧОР.

А. АРАПЧОР.

А. АРАПЧОР.

А. АРАПЧОР.

А. АРАПЧОР.

А. АРАПЧОР.

А. АРАПЧОР.

А. АРАПЧОР.

А. АРАПЧОР.

А. АРАПЧОР.

А. АРАПЧОР.

А. АРАПЧОР.

А. АРАПЧОР.

А. АРАПЧОР.

А. АРАПЧОР.

А. АРАПЧОР.

А. АРАПЧОР.

Бо хүнерде совет спортчу-ларын чедип алган тикелге-лери кайгамчык. ССР-ниң баскетболга шипидек коман-дазы делегейин бири чери дөш маргылаага уш катан тикелгенин чедип алган. Де-легей чемпионаттарында бо-гулаар, эн чидик демселдер-ге ол шылаар келген, малай-гил ыркык Козумбияга бол-ган маргылаа дыка чидик бо-лган. Анаа АКШ-тын, Югосла-вийанын, Испаниянын коман-далары тергини эки киршкен-нер. Югославиянын шипи-дикек командазы-биле оюн үезинде совет баскетболис-тер 16 сан четпейн, ут-турар чаккан. Ычылдаа-даа бу-гү күштү мөөнөп, тикелгезе чүтүлдү күргүзүп турган, удул ап шыдааннар.

Баскетбол — АКШ-та спорт-тун эң сайырагый хевирле-ринин бирөөн. Бо чуртка тер-гини эки шипидек коман-дын каа-даа тургузуп ап бо-лур. АКШ-тын бо командазы Козумбияга болуп чемпионат-ка уткуштур дыка эки беле-кейи келген.

Олар ССР-ниң шипидек командаларын баштай улуш, түн-пөт оюнга киржи эргени чаа-лап ап, чемпионнарнын алдын медалы чөш оюнга орукту ажилды алганнар. Ол чедип-кии америкаларны сору-к киргези чугаа-лашкан.

Эртен дымтааныр хүнер-нин бирөөнине ССР-биле АКШ-тын шипидек коман-далары база катан ужурашкан-нар. Ол эң нарын, эн чидик болгон эң солун оюн болган. Чансара чедир ССР-ниң командалык ийи сай алмыкан. Ийги эчегеде сай деңгел-кеп болгон хуулаа-даа бистин спортчуларымыс жуура бер-ген. Каа-лап сөөлүг сымат эл-кенде таблота 95:94 деп сай кестүп келген. Чансарага сай совет спортчуларын тикел-гезин халдырар.

Ындыг берге маргылаага тикелс совет спортчуларын аас-кейиктиги чүте деңгел-боор!

Бистин чадаг-тергелерини-ликти чедипкичтерини база тергини болгон. Англия-га болгон маргылаага олар өскөлөрн муунааннар. Треке-Лестер хоорайга Тула чуртут Сергей Комыдов удуурамын-ны ийги алдын медалды таалап алган. Түңгөл оюнга оон кол удуурамынчы ГДР-ден келген. Оларнын чога-Лутц Хессель турган. Түң-пөт уш-аимылаа спортчулар-туге караш дөш көзүлүг. Оларнын кайгы-даа муунап

Менсикада болуп турар зо-налар аразынын шидыраа мар-гылааны. Кордакчыларын ужурамылааны олар олар эр-ген. Л. Портин (Венгрия) биле Э. Торре (Филиппинер) олар чаала алганнар. Зо-налар аразынын баштайгы мар-гылаагы олар эргени Э. Риб-ли (Венгрия) биле В. Смыслов (ССР) олар чаала алганнар база катан сагындырал. Зо-налар аразынын үшкү маргы-лаады ам болуу. Оон киржи-челерин Москва хүулоп алыр.

А. НИКОЛАЕВ. (СЭТА).

СЕНТЯБРЬ 2-ДЕ БИРИ ПРОГРАММА МОСКВАДА

8.00 — «Уе». Информастыг программа. 8.40 — Эртенги гимнастика. 8.55 — «Волгада чалым ха бар». Фильм-ко-пирт. 9.20 — «Горняктер, ча-рылаалар!», 10.20 — «Сентябрь эгелей берген үеде». Ура-чеч филм. 11.40 — Телемө-дөлөр. 11.45 — 15.00 — Чансар. 15.00 — Телемөдөлөр. 15.20 — Документалдыг филмлер про-граммалык. «Чугаа уеин ашар чор». «Хүлүсүн, хараа чоту». 15.40 — Чалыкчылар чога-дыламын. 16.10 — ССР-ниң тургустунганын биле 60 чылдыга. «Чүс чылга дөп орук». ССР-ниң 30-аимин төгү институтун директору төгү эртенкичтерини доктору С. С. Хромовтун чугааы. 17.00 — «Шидыраа школалар». Эгел-ден чоруулар кыламын. 17.30 — Улуустун аялгалары. 17.45 — Эртен амыдыралы.

КЫЗЫЛДАН 18.15 — Телемөдөлөр. 18.30 — «Делегей байланын доп-чулалы». 18.40 — Чаралдар. МОСКВАДА 18.45 — Бөгүн делегейде. 19.00 — «Маяковский — чу-рукчу». 19.45 — «Ужурашмы-же, ылаан». Ура-чеч филм (Вьетнам). 21.00 — «Уе». Информастыг программа. 21.35 — «Фестиваль...» Конкур-е.

Редиктор В. С. ШАРАВИН.

Чамдык районнарга хүне 0—5 градус сооп.

Хүндүс агаарын температуразы 14—19 градус чылмыр. Кызылга агаар өскөлгө чөк. Хүндүс агаарын, темпе-ратуразы 17—19 градус чы-лымыр.

КИНО СЕНТЯБРЬ 2-ДЕ «НАЙРАЛ»: «Эрес-кашпа-гай» 9.30, 12.10, 14.50, 17.30, 20.10 шактарда.

«ПОНЕРА»: «Мэон каш на-зымынын чалгынары» 9.30, 12.20, 15.20, «Ыла билинмес оруктарда...» 10.50, 13.50, «Ба-зылдыраан» 17.10, 19.00, 20.50 шактарда.

«ВОСТОК»: «Улу чылы» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шак-тарда.

«ЕНИСЕН»: «Ылакшыл, кайла сен?» 18.30, 20.30 шак-тарда.

«ЧАПТЫ»: «Чашпан-ажым-сиген» 15.30, 17.30, 19.30 шак-тарда.

чорун оорын анаа карак-биле көөрү берге. Фотолаада чуруктан илерезин — Комыдов өскөлөрн муунаан болган.

А кжометр черге чарышка ССР-ниң шипидек коман-дазы база тикелгенин чедип ал-ган. Куйбышевтен келген С. Никитенко, Минсикада — В. Мовчан, Подмосковье чуртут К. Храбров болгон Ленинград-чы А. Крисов олар оон со-тамына кирген.

Академиктер экижидерини-кени бистин спортчу кыста-рымыс беш комелет алдын медалдарын экекелген. Шипи баштыг-даа, чиж-даа темелер-ге маргылаа Шейфарида Ллоерн хоорайга болгон. Чан-гыс кыжыг чөмөгө И. Фета-сова тикелс болгон, эжеш-эжеш олууртарынына — А. Ма-шина биле Е. Братшко олар өскөлөрн муунааннар.

Делегейин Москвага бо-лган суг адаанын спортчуны-чедип алган совет экижидер-иниң бүтү хевирлерге тикел-гезин. Бистин 12 киржичи-вас шпугу алдын медалдар чаалап алганнар. Он-пөт хой-аим алдын медалды Новос-бирскиден келген студент Алексей Жуков чаалап алган.

Ук чемпионатка совет спорт-чулар делегейин 11 рекорду тургускан.

Чуртутун футбол чемпион-ады дыка солун тикелдеринг болуп дооуулаан.

Минсикада динамоуларын-ның Ленинградка демисола чидик болгон. «Зениттин» фут-болистери дыка-ла кыскааннар, ол тирезинде 0:2 санга уттур-ганнар. Ычкангаш минсика-жилер боттарынын муунакы-байланы улам бынгылап ал-ганнар. Эжге — эки уламын, оларын кол-коот удуурамын-чы болгон «Арава» биле «Ме-талист», «Кубань» биле «Спартак» уттуруп алган-нар. Тбилисикин «Динамо», «Шахтер» 1:3 санга уттур-ган-даа болза, ийги эчегеде хайымнаар аргалыг болган.

А. НИКОЛАЕВ. (СЭТА).

СЕНТЯБРЬ 2-ДЕ БИРИ ПРОГРАММА МОСКВАДА

8.00 — «Уе». Информастыг программа. 8.40 — Эртенги гимнастика. 8.55 — «Волгада чалым ха бар». Фильм-ко-пирт. 9.20 — «Горняктер, ча-рылаалар!», 10.20 — «Сентябрь эгелей берген үеде». Ура-чеч филм. 11.40 — Телемө-дөлөр. 11.45 — 15.00 — Чансар. 15.00 — Телемөдөлөр. 15.20 — Документалдыг филмлер про-граммалык. «Чугаа уеин ашар чор». «Хүлүсүн, хараа чоту». 15.40 — Чалыкчылар чога-дыламын. 16.10 — ССР-ниң тургустунганын биле 60 чылдыга. «Чүс чылга дөп орук». ССР-ниң 30-аимин төгү институтун директору төгү эртенкичтерини доктору С. С. Хромовтун чугааы. 17.00 — «Шидыраа школалар». Эгел-ден чоруулар кыламын. 17.30 — Улуустун аялгалары. 17.45 — Эртен амыдыралы.

КЫЗЫЛДАН 18.15 — Телемөдөлөр. 18.30 — «Делегей байланын доп-чулалы». 18.40 — Чаралдар. МОСКВАДА 18.45 — Бөгүн делегейде. 19.00 — «Маяковский — чу-рукчу». 19.45 — «Ужурашмы-же, ылаан». Ура-чеч филм (Вьетнам). 21.00 — «Уе». Информастыг программа. 21.35 — «Фестиваль...» Конкур-е.

Редиктор В. С. ШАРАВИН.

Чамдык районнарга хүне 0—5 градус сооп.

Хүндүс агаарын температуразы 14—19 градус чылмыр. Кызылга агаар өскөлгө чөк. Хүндүс агаарын, темпе-ратуразы 17—19 градус чы-лымыр.

КИНО СЕНТЯБРЬ 2-ДЕ «НАЙРАЛ»: «Эрес-кашпа-гай» 9.30, 12.10, 14.50, 17.30, 20.10 шактарда.

«ПОНЕРА»: «Мэон каш на-зымынын чалгынары» 9.30, 12.20, 15.20, «Ыла билинмес оруктарда...» 10.50, 13.50, «Ба-зылдыраан» 17.10, 19.00, 20.50 шактарда.

«ВОСТОК»: «Улу чылы» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шак-тарда.

«ЕНИСЕН»: «Ылакшыл, кайла сен?» 18.30, 20.30 шак-тарда.

«ЧАПТЫ»: «Чашпан-ажым-сиген» 15.30, 17.30, 19.30 шак-тарда.

КАЙГАМЧЫК КӨРҮШТҮГ

Уш-Бедир — малайыг ха-норч чер. Угай-Тайга, Хаан-Тайга, Ыдык-Тайга олардан Бусин-Хем, Ипкин-Хем, Бед-дик-Хем эгезин ап агыш чы-дар. Черге мичаш көрүштүг-чө.

Курортта уау-ла хой. Сөзүн бүрүзүгө план өзүлгө оюн-тогулааны эртерини келген. Дымтааны келгенерге баш-тай-ла ужурамыла кылдып, канчаар эменепирин болгон хүч чуруму эртеринин дүрүмүн тааныштырары чам-дык болу берген. Нити ужу-рамыла хуураалар дымта-ныкчылар чептестерини дуга-йым сайтары, негелдерини-даа тургузуп юөр турган. Сөзүн бүрүзү одаг ажитык, ыр-шор, оюн-тогула болгон спорттун оюннар-биле ажил-дар, түшүрүл чамдык болгон.

Кайыкчынын үлдөзүн — спорт. Дымтааныкчылар хар-мазын барымдалааган, дөп команда болуп алган, хол бөмбүгүгө ойноп турган. Мөге хууригын база организастап келген. Бай-Тайгалдан келген хевирлер төлөлдөр шипиде, Өвүрден, Эрэндел, Токундан келгенер шидыраага кымда-даа уттурбааннар. Алымк оло-дар, кыстар тепис ойноп, өр-гөшөөнү дөрдөктер өктөп, баг хап турда хөлөк алаан-

гыр. Одаг кысыры онзагай утка-шынардыг. Одагын до-гаандыр массалык оюннар үр-гүздүлөр. «Орденниг Тыва» деп ирми хой намынныг тө-лөдери баян үлдөзүн-биле күсөдери, таалааныч үнөр каттышмаштын, арга-эзм чал-мынарнычче чамдылааны тарай бөөр. Каттырчыгы, кыска чечен чугаалар, орус, тыва, хакас, моол дымдарга ырылар, бөлүп оолдар, кыста-рын хөгүтү тапчылары өөр-үшкү-малайын хевирлөөр. Ол оюн-тогулааныч түштүзү нитиниң тапчымычче шипи-жир.

Ургучу үнүч турар кино-лардан аылда, теледөөр ажилдап, Ала-чуртуну Угу-лаймынын киржилгезинери тураскааткан «Кым-даа, чү-дүла уттурдубаан», «Күш-ажылдын хоочунары» деп ке-жөөдө солун эрткичтөө. Чөөн-Хемчиктен Ооржак Дажи-Нам-чал, Каа-Хемден Дойбай Да-лаа, Тыва АССР-ниң аалдарыг артизи Е. Кендирбил болгон эске-даа солун кыжилер-биле унуурамылаар кежөөн ут-кымыс. Он бири беш чылда Кызыл хоорайнын болгон Уш-Бедир курорттун, моон сон-гааргы сайырамынныг дуга-йым лекцияларын дымтамы-

чылар сонугураан. Бо бүгү масса-политиктиг ажилдарын Чөөн-Хемчиктин Хайыракан школаларын музыка башкы-сы Василий Зюкович Арт-Ле-ди бидиалыг удурткан.

Чоок-камынныч солун черла-рычче база эскерилеал оорган бис. Угай-Тайганың бажычче үнгөс, мыла иш чадырын чалым-хаа ортуулаа тутканын көрдүс. Чадырын төгүзүп билер кыргынар минчаар чугаалаар. «Чангыс черге салым-чолун надып чурттаар дөш анык оол, кыс турган. Оон аминтарын чара кирип, бай киж аялаа кысты кадай кылды дөш чар-лы үнгөн. Оон дескен, хын дөш ийн чалым кижиниң хор-даан, чурттан турган ораны ола—деп таймылдыраа чо-раал. Ычангы нарык-дошкун, берге амыдыралын херек кы-рында болуп турган үлдөдө-лериниң уркуун карак-биле бүзүрүп көөрү беэин солун чорду.

Курорт эргелелинни чур-уму өзүлгө чүтө сымт-кымын-биле тускай доктаа-ныштан хуңде башкыларын чөптөөр келген. «Кым хой оз-чалым болур эвес?» деп мар-гылаада организастаан. Ол мар-гылаадаже комиссияныг кы-

налдазын өзүлгө коллектив-тиг үнүптер бис. Бир-ле катан ындай маргылаага сымт-кымын-биле Кара-оол Оюн, Ак-оол Оюн, Маадир-оол Ооржак оларнын командазы балык ту-ларына шылааран. Олар 14 кыдырмын столовага ду-жааган.

Эки чүдүлдер-биле чергелеш-тир ч